

*Ілля Давіденко*

## ARCHIVUM SENTENTIARUM: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ

*Archivum Sententiarum* (скорочено – ArS) є науково-архівним центром із дослідження історії української філософії XX ст., створеним у березні 2024 року історико-філософським журналом *Sententiae* за підтримки *Спільноти журналу Sententiae*, Вінницького національного технічного університету та за сприяння Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди. ArS опікується команда фахівців різних поколінь із різних наукових і освітніх закладів України: ВНТУ, Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ, КНУ ім. Т. Шевченка, НаУКМА та ін., а основу робочої групи складають молоді фахівці, що працюють під керівництвом досвідченіших колег і в комунікації з ними.

ArS як інституція діє водночас на трьох рівнях: формативному, науковому, комунікативно-освітньому. Формативний аспект полягає в тому, що центр задуманий як середовище професійного зростання співробітників через поступовий перехід до дедалі складніших і кваліфікованіших видів роботи. У цьому сенсі ArS продовжує логіку навчання через дослідження, закладену свого часу в ідеї Студентського товариства усної історії філософії, школу якого пройшла більшість співробітників центру. Науковий аспект полягає у проведенні власних досліджень згідно з систематичною дослідницькою програмою центру, а також у широкій презентації їхніх результатів. Окрім того, важливим напрямом діяльності ArS є створення інфраструктури відкритого доступу для сприяння дослідженням з історії української філософії поза центром. Комунікативно-освітній аспект постає через а) підтримку наукової комунікації щодо актуальних досліджень з історії української філософії XX ст.; б) надання результатів цих досліджень ширшим верствам української громадськості через оригінальний освітній і популярний продукт.

Від заснування ArS минуло трохи більше шести місяців, проміжні підсумки яких є сенс підбити. Цього року центром було обрано три проекти, кожен з яких вже має перші результати своєї роботи: 1) створення агрегатора матеріалів з історії української філософії; 2) дослідницька програма «*Українська філософія XX століття в документах і текстах*»; 3) *ArS-подкаст* – перший український подкаст про архівні дослідження в історії філософії та гуманітаристиці.

## Сайт-агрегатор

Робота ArS над однойменним сайтом-агрегатором ресурсів з історії української філософії передбачає декілька етапів роботи: 1) пошук (опубліковане/неопубліковане, архівні документи); 2) оцифрування; 3) науковий опис; 4) цифрове розміщення описаних видань і документів для фасилітації досліджень; 5) створення енциклопедичних наукових матеріалів щодо видань і документів. У межах цієї роботи за перші пів року діяльності ArS співробітниками самостійно й у співпраці з членами редколегії агрегатора було знайдено й опрацьовано понад 300 матеріалів різного типу, які до кінця поточного року будуть представлені на сайті.

Більшість опрацьованих матеріалів складають створені Центром на власному обладнанні оригінальні скани книжкових і періодичних видань<sup>1</sup>, які ніколи до того (попри їх використання, наприклад, у численних академічних курсах) не були представлені у відкритому доступі в цифровому форматі. Публікація сканів деяких з цих видань стала результатом у т.ч. міжнародної співпраці, яку ArS здійснює самостійно й за підтримки колег. Важливо відзначити, що вже зараз веб-портал ArS містить найповнішу з представлених у мережі організовану колекцію української філософської періодики XX ст. і ця колекція продовжує поповнюватися. Зокрема, ідеться про раніше не оцифровані (або оцифровані частково) журнали центральних філософських інституцій України XX ст.: «Прапор марксизму», «Під марксо-ленінським прапором», «Наукові записки Інституту філософії АН УРСР», «Філософська думка» тощо. Іншою важливою групою представлених на сайті матеріалів є підготовлені у співпраці з низкою архівних і наукових інституцій України скани архівних документів з історії української філософії XX ст. Частину матеріалів склали видання, які вже були оцифровані й представлені в мережі без відповідного наукового опису на численних нефілософських інтернет ресурсах. Також було створено низку документально верифікованих енциклопедичних довідок, які істотно уточнюють дані про постаті, інституції та події з історії української філософії XX ст. Оперативне інформування читачів щодо найцікавіших поповнень сайту відбувається на офіційній сторінці центру у Facebook.

## Дослідницька програма

Станом на кінець 2024 року в Центрі реалізується одна дослідницька програма: «Українська філософія XX ст. в документах і текстах». Наразі вона має три ключові напрями, за кожним із яких у попередньому та поточному числах *Sententiae* вже публікувались дослідження співробітників Центру: «Філософія періоду Розстріляного відродження»; «Академічна філософія й український культурний процес»; «Перетини між філософією української еміграції й філософії УСРР/УРСР». Головною метою програми є підготовка ґрунту для побудови нового наративу історії української філософії XX ст. у контексті історії європейських філософій.

Головним пріоритетом програми є конкретні дослідження, що сприятимуть широкій фаховій дискусії щодо відповідних історико-філософських проблем. Наразі більшість досліджень (як опублікованих, так і тих, що нині готуються Центром),

<sup>1</sup> Принагідно висловлюємо подяку Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України та його директору, члену-кореспонденту НАН України Анатолію Єрмоленкові, за можливість користуватися бібліотекою Інституту як головним джерелом матеріалів для сканування.

мають переважно емпіричний характер. Це пояснюється: 1) істотним браком документальної бази щодо низки важливих питань історії української філософії ХХ ст.; не усунувши цей брак, неможливо обговорювати зазначені питання на відповідному науковому рівні; 2) необхідністю поступового переходу до більш теоретичних досліджень мірою зростання кваліфікації співробітників.

Кожне дослідження, здійснене в межах програми, на різних етапах його підготовки презентується на внутрішньому науковому семінарі центру. Семінар, заснований восени 2024, діє за моделлю гуманітарної лабораторії. Він покликаний допомогти авторам покращити свої дослідження, починаючи з етапу формулювання ідеї і завершуючи фіналізованим дослідницьким текстом, а також покращити навички публічної презентації дослідницьких результатів.

Окрім того, дослідження проходять внутрішнє редагування в самому Центрі, метою якого є не лише покращення самих текстів, а й опанування співробітниками дослідницьких методів і академічного письма.

Центр зацікавлений в якнайширшому представленні досліджень співробітників. З цієї метою співробітники ArS цього року презентували й презентуватимуть власні дослідження у формі: 1) доповідей на конференціях, які проходили в КНУ ім. Т. Шевченка, ОУНБ ім. Чижевського, Інституті філософії АН Чеської республіки, Інституті філософії ім. Г. С. Сковороди); 2) спеціальних заходів у рамках *Seminarium Historico-Philosophicum*; 3) елементів освітніх курсів (для старших співробітників, що вже проводять фахову освітню діяльність в українських ЗВО) і публічних лекцій, зокрема на платформі Cowo.Guru.

### Подкаст

Головними цілями створення *ArS-подкасту* стали: 1) поширення в популярному форматі повідомлень про ключові досягнення історії української філософії останніх 30 років у галузі архівних досліджень; 2) поширення культури й досвіду фахових архівних досліджень з історії української філософії; 3) привернення інтересу молодих дослідників до архівних студій; 4) мотивування громадської підтримки досліджень з історії філософії через демонстрацію результатів, які ці дослідження можуть мати для осмислення сучасними українцями власної історії ХХ століття. Вибір тем і запрошення гостей відбувається відповідно до цих цілей. Станом на сьогодні вже опубліковано перший випуск подкасту, гостею якого стала чижевськознавиця Ірина Валявко. Нові випуски подкасту виходитимуть щонайменше раз на місяць на офіційному каналі журналу *Sententiae* в Youtube.

### Плани на 2025 рік

Діяльність ArS у 2025 році за окресленими напрямками діяльності буде продовжуватися. Зокрема, у 2025 році ми плануємо: 1) розширити штат співробітників задля оптимізації роботи над наповненням веб-порталу в умовах поступового долучення дедалі більшої кількості співробітників до наукової роботи; 2) ініціювати дві широкі дискусії за результатами публікації запланованих досліджень за напрямками «Академічна філософія й український культурний процес» і «Перетини між філософією української еміграції й філософією УСРР/УРСР»; 3) розпочати випуск регулярного щорічного спеціального числа *Sententiae*, присвяченого архівним історико-

філософським дослідженням; 4) створити низку інноваційних освітніх і популярних продуктів, присвячених історії української філософії.

Насамкінець висловлюю щире подяку Олегу Хомі й журналу *Sententiae*, Андрієві Мельнику, Ярославові Волковецькому та *Спільноті журналу Sententiae*, редакційній колегії веб-порталу, Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди й усім друзям ArS за підтримку, без якої існування Центру було б неможливим.

Одержано / Received 20.10.2024

---

---

**Illia Davidenko**

**Archivum Sententiarum: the First Results**

Report on the first half of the year of the academic-archival center for the study of the history of Ukrainian philosophy of the 20<sup>th</sup> century *Archivum Sententiarum*.

---

**Ілля Давіденко**

**Archivum Sententiarum: перші результати**

Повідомлення про перші пів року діяльності науково-архівного центру *Archivum Sententiarum*, що спеціалізується на дослідженнях історії української філософії XX ст.

---

*Illia Davidenko, Postgraduate student, Faculty of Philosophy, Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

*Ілля Давіденко, аспірант, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка.*

*e-mail: [illia.davidenko@gmail.com](mailto:illia.davidenko@gmail.com)*

---